

**Henrik
Holton**

Optometrist
Synscentralen i
Vordingborg

Fotos:
Torben Klint

Hvad er en syns- central?

Jeg har gennem de sidste mange år arbejdet som optiker på Synscentralen i Vordingborg. Når jeg fortæller, hvor jeg arbejder, tror mange fejlagtigt, at det er et sted, hvor man kan få synet sin bil!

Egentlig kan jeg godt forstå misforståelsen, men på en Synscentral 'synes' ikke biler, men derimod øjne. En Synscentral er et sted, hvor man som blind eller svagsynet kan få hjælp, når synet svigter.

I Danmark har der i mange år været tradition for at hjælpe blinde og svagsynede til at forblive så selvhjulpne som muligt. Har man et medfødt synshandicap, vil man typisk få den fornødne hjælp fra Statens Øjenklinik eller Blindeinstituttet. Er synshandicappet derimod først opstået i voksenalderen, er det sædvanligvis en Synscentral, der står for den nødvendige bistand.

Den første danske synscentral blev etableret i Vordingborg Kommune i 1982 på foranledning af synskonsulent Peter Lebech. Lebech, der dengang som nu, var glødende optaget af at forbedre vilkårene for blinde og svagsynede, var inspireret af den måde, man i Sverige assisterede de svagsynede borgere. Her arbejdede man efter den såkaldte trebenede model, hvilket vil sige, at øjenlæge, optiker

Øjenlægekonsulenten

Øjenlægekonsulenten tilser ingen patienter, men vurderer, ud fra ens øjenlægejournal, om man kan få hjælp fra synscentralen. Er synsevnen med bedste brillestyrke bedre end 6/18 eller 0,3, ser man for godt til at få hjælp fra synscentralen. Er synet imidlertid nedsat i en sådan grad, at man er berettiget til at få hjælp, vil synskonsulenten i samråd med øjenlægekonsulenten vurdere, om man skal indkaldes til en konsultation, eller om man skal have hjemmebesøg. Muligheden for at få hjemmebesøg er primært rettet mod borgere, der enten er dårligt gående, ikke kan befordres til synscentralen eller skal have en teknisk løsning installeret.

Optikeren

Når man bliver indkaldt til konsultation, vil man ofte

og synskonsulent arbejdede under samme tag. Der var med andre ord tale om et tværfagligt samarbejde mellem den lægelige, den optiske og den pædagogiske fagkundskab.

I Aarhus åbnede man i 1995 den anden synscentral, og frem til 1998 var synscentralerne i Vordingborg og Aarhus de eneste i Danmark. I forbindelse med serviceloven i 1998 blev det imidlertid vedtaget, at der skulle etableres en synscentral i hvert amt. I dag eksisterer der i alt 17 synscentraler på landsbasis, som alle arbejder ud fra den trebenede model. Visionen bag den trebenede model er at tilsi- kke personer med nedsat syn de rette hjælpemidler, således at man, på trods af sit synshandicap, kan forblive så selvhjulp- en som muligt.

Personelsammensætningen på en synscentral består som nævnt af flere faggrupper. Der er IT- konsulenter, optikere, kontor- og servicepersonale samt en øjenlægekonsulent. Herudover er der synskonsu-

lenter, der hver især er specialiserede i at varetage enten voksne, børn, eller multihandicappede med synshandicap.

Alle med nedsat syn kan få hjælp på en synscentral, og man behøver ingen formel henvisning fra sin øjenlæge eller praktiserende læge. Ved henvendelse skal der gives samtykke til, at synscentralen må indhente patientens eventuelle øjenlægejournal.

starte med et besøg i optiker-klinikken. Her vil optikeren undersøge, om ens briller kan forbedres. Hvis synet kan optimeres med briller, udskriver optikeren en brillerecept, som man kan medbringe til sin brilleleverandør. En undersøgelse har vist, at hele 40 procent af dem, der kommer til konsultation på en synscentral, kan komme til at se bedre med nye briller. I visse tilfælde er der tilskud til brillerne i henhold til servicelovens § 112. Her drejer det sig ofte om meget stærke læsebriller eller briller med specielt farvede brilleglas.

Synskonsulenten

Ved undersøgelsen i optiker-klinikken afgøres det, hvorvidt patientens briller kan forbedres eller ej. Selv om det rette par briller er altafgørende for, at man som svagsynet kan få en hverdag til at fungere, kan det være nødvendigt at supplere med andre hjælpemidler. Her er det synskonsulentens opgave, på baggrund af optikerens brilleudmåling, at undersøge, hvilke hjælpemidler, der kan være til gavn for den svagsynede. På hver synscentral findes et bredt udvalg af synskompenserende hjælpemidler, som patienterne kan afprøve i samråd med den tilknyttede synskonsulent. Det kan fx være et talende ur eller en arbejdslampe med indbygget forstørrelsesglas m.fl. De hjælpemidler, der hjælper den svagsynede bedst muligt, kan

man låne af synscentralen, så længe man har behov for det.

Er synet markant nedsat, kan patienten have problemer med at færdes sikkert i trafikken og i ukendte omgivelser. Her kan synskonsulenten undervise i forskellige teknikker, som kan gøre det tryggere og nemmere for patienten at færdes sikkert i uvante situationer.

Den vigtige henvisning

Som det fremgår, er det samspillet mellem de rette briller og hjælpemidler og den optimale pædagogiske støtte, der gør en forskel for svagsynede personers tilværelse. Synssansen udgør ca. 80% af menneskets sansning, og det er derfor ikke underligt, at mange oplever, at livskvaliteten forringes markant, når

synet svigter. For personer med nedsat syn kan de rette hjælpemidler være altafgørende for en velfungerende hverdag. Og muligheden for at kunne forblive selvhjulpne og derved være uafhængig af andres hjælp, er central for bevarelsen af den enkeltes selvværd. Derfor er det vigtigt, at befolkningen har kendskab til den hjælp, som synscentrene kan tilbyde personer med nedsat syn, og at øjenlæger og optikere henviser til den lokale synscentral, når der er behov for det.

Den enkelte svagsynede behøver ikke henvisning fra øjenlæge, men kan - og bør - selv henvende sig til bopælskommunens synscentral, når alm. brille ikke længere fungerer hensigtsmæssigt ved læsning og nærarbejde. ■